

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๖/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๖๔

วันที่ ๖ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญา ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ อำนาจและหน้าที่ของศาล โดยมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้งงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ”

วรรคสอง บัญญัติว่า “การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐ ได้ให้อำนาจศาลในการออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อให้อำนาจแก่ศาลในอันที่จะควบคุมดูแลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยสุจริต รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีและเพื่อให้การใช้อำนาจตุลาการของศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังได้บัญญัติถึงการกระทำที่ถือเป็นความผิดว่าด้วยละเมิดอำนาจศาลไว้ในมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ โดยมาตรา ๓๑ กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล อันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยหรือประพฤตินไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล การแสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล การที่รู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตนแล้วจงใจหรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยประการอื่น การตรวจเอกสารฉบับใดฉบับหนึ่งหรือทั้งหมดซึ่งอยู่ในสำนวนความหรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล การขัดขืนไม่มาศาลตามคำสั่งหรือหมายเรียกลูกหนี้ของศาล และมาตรา ๓๒ ที่ได้กำหนดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกี่ยวกับการโฆษณาที่กระทำโดยผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ถ้าได้กล่าวหรือแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดีหรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดีที่ฝ่าฝืนต่อคำสั่งห้ามออกโฆษณา แสดงข้อความหรือความเห็นโดยประสงค์จะให้มิอทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคู่ความ หรือเหนือพยานแห่งคดีที่จะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป และหากมีการฝ่าฝืนกระทำความผิดดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดบทลงโทษที่ให้อำนาจแก่ศาลในการที่จะสั่งลงโทษไว้ในมาตรา ๓๓ โดยกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งได้ ดังต่อไปนี้ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้ลงโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งลงโทษด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธีก็ได้ เมื่อพิจารณาจากการกระทำที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒

กำหนดให้มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว จะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเป็นสำคัญ ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความนั้นย่อมต้องให้อำนาจแก่ศาลในการควบคุมดูแลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย ปราศจากการรบกวนหรือขัดขวางหรือประวิงให้ชักช้า อันเป็นการคุ้มครองการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นหลัก เนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอันเกิดแก่ผู้มีพรรคดีให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อผดุงความยุติธรรมแก่คู่ความ มิให้คู่ความในคดีใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของตนไปในทางที่ไม่สุจริต อันอาจส่งผลให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่คู่ความฝ่ายอื่น นอกจากนี้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยังถือเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหรือตุลาการอีกประการหนึ่งด้วย กล่าวคือการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องมีความเป็นอิสระทั้งในทางเนื้อหาและทางส่วนตัว ต้องไม่ตกอยู่ภายใต้ความครอบงำจากอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่ถูกแทรกแซงโดยคู่ความหรือบุคคลอื่น การกำหนดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงเป็นหลักการพื้นฐานในการที่จะรักษาระบบกฎหมายให้มีความมั่นคง เพื่อปกป้องความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ดังที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่งว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง”

ข้อโต้แย้งที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธี ไม่ใช่มาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยที่สุดเนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลในการเลือกลงโทษจำคุกได้ในทันทีโดยปราศจากมาตรการอื่น ๆ ก่อน รวมถึงยังให้อำนาจแก่ศาลในการกำหนดโทษจำคุกได้สูงถึงหกเดือนเป็นบทบัญญัติที่กำหนดโทษไว้อย่างร้ายแรง ไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและยังเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุขัดหรือแย้งต่อหลักความได้สัดส่วนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธี กล่าวคือ (๑) สั่งให้ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (๒) สั่งให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ นั้น วิธีการที่ศาลอาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิด

ทั้งสองวิธีมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกัน กล่าวคือในกรณีการสั่งให้ไล่ออกจากบริเวณศาล มีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งการกระทำใด ๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวายหรือไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นสถานที่ทำการของศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลหรือในบริเวณเขตอำนาจศาล หรือเพื่อยับยั้งการกระทำอันอาจจะกระทบต่อความต่อเนื่องของกระบวนการพิจารณาคดีหรือกระทบต่อความยุติธรรมของกระบวนการพิจารณาคดี ส่วนในกรณีการสั่งให้ลงโทษจำคุกหรือโทษปรับเป็นการนำเอาโทษทางอาญาที่ส่งผลต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรงมาใช้บังคับ การที่บทบัญญัติ มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธีเป็นการกำหนดวิธีการลงโทษในลักษณะที่เปิดช่องให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกวิธีการที่กฎหมายกำหนดได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณีตามหลักความจำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาให้น้อยที่สุด กล่าวคือ บางกรณี ใช้เพียงมาตรการสั่งลงโทษโดยการไล่ออกจากบริเวณศาลก็สามารถที่จะระงับยับยั้งการกระทำอันเป็นการละเมิดอำนาจศาลนั้นและสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ แต่บางกรณีที่ผู้กระทำผิดขึ้นไม่ปฏิบัติตาม ไม่มีความเคารพยำเกรงต่อกฎหมาย หรือการกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลหรือส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมของศาลอย่างร้ายแรง ศาลอาจเลือกสั่งลงโทษจำคุกหรือปรับผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล หรือจะสั่งลงโทษทั้งสองวิธีก็ได้ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๓๓ หาใช่บทบังคับให้ศาลสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยการลงโทษจำคุกได้ทันทีอย่างเดียวไม่ กรณีจึงเห็นว่ามาตรการที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๓๓ ที่เปิดช่องให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้นั้นเป็นมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อหลักความจำเป็นแล้ว

สำหรับข้อโต้แย้งที่ว่าอัตราโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ วรรคสาม ที่กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือน ไม่ใช่มาตรการจำกัดสิทธิขั้นน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการลงโทษจำคุกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ ที่ให้ศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหนึ่งเดือน นั้น เห็นว่าศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอื่น โดยใช้กระบวนการพิจารณาระบบกล่าวหา ลักษณะของคดีรวมถึงสภาพบังคับและความร้ายแรงของโทษทำให้มีโอกาสที่จะเกิดการเผชิญหน้าระหว่างคู่ความและศาล อันนำไปสู่การกระทำละเมิดอำนาจศาลได้มาก แตกต่างกับกรณีของศาลปกครองที่ใช้กระบวนการระบบไต่สวนที่ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ลักษณะของคดีเป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่

ของรัฐด้วยกันเอง ดังนั้น การกำหนดมาตรการลงโทษเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในศาลและสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้โดยไม่เสียความยุติธรรมย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมและจำเป็น แม้กฎหมายกำหนดกรอบอัตราโทษจำคุกให้แก่ศาล โดยให้ลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือน ก็เป็นการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงสุดที่ศาลจะพิจารณาสั่งลงโทษจำคุกได้ซึ่งไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ หมายความว่า ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ตามความเหมาะสมแห่งความหนักเบาของการละเมิดอำนาจศาล โดยศาลจะมีคำสั่งลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเกินหกเดือนไม่ได้ ซึ่งหากมิให้อำนาจแก่ศาลในการบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลก็ไม่สามารถควบคุมดูแลกระบวนการพิจารณาให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว และเป็นธรรม และอาจก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อยและเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกของศาลได้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ต้องสูญเสียไปกับประโยชน์ที่จะได้รับคือการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลที่จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมอันถือเป็นประโยชน์สาธารณะอย่างหนึ่ง จึงไม่ถือว่าเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุแต่อย่างใด ทั้งยังเป็นบทบัญญัติที่มีความจำเป็นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยังเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ